

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Christopher Caldwell:
Jak přemýšlet o Putinovi

Otázka IVK: Které opatření Sobotkovy vlády považujete za nejhorší? (Ivo Strejček, Aleš Michl, Miroslav Ševčík, Ladislav Jaki, Martin Slaný, Hana Lipovská, Tomáš Břicháček, Dušan Šrámek, Petr Hampel)

Milan Knížák:
Skleněná nuda – úpadek pražské architektury

Jiří Weigl:
Erdoganovo referendum a turecká demokracie

Václav Klaus:
Zápis z desátých Rozmluv na Hanspaulce

Jak přemýšlet o Putinovi

Christopher Caldwell
editor The Weekly Standard*

Vladimír Putin je mocný ideologický symbol a vysoce účinný ideologický lakmusový test. Pro populistické konzervativce celého světa je hrdinou a pro progresivisty koncentrovanou hrůzou. Nechci jej porovnávat s naším vlastním prezidentem, ale pokud se dostatečně dost dozvíme o tom, co si běžný Američan myslí o Putinovi, můžeme pravděpodobně říci i to, co si myslí o Donaldu Trumpovi.

Putin je zvoleným lídrem Ruska – drsné, relativně chudé, vojensky silné země, jenž byla v posledních letech pravidelně zahanbována, okrádána a klamána.

Hned na začátku mi dovoluďte zdůraznit, že toto nebude vystoupení o tom, co si myslíte o Putinovi, na což jste všichni schopni učinit si svůj vlastní názor, ale raději o tom, jak o něm přemýšlet. A co se toho týká, existuje jedna základní pravda, kterou je třeba si připomenout a která je často zapominána. Naši globalističtí lídři asi zavrhovali suverenitu už od konce studené války, ale to neznamená, že by suverenita přestala, byť jen na malou chvíli, být primárním subjektem politiky.

Legitimní lídr

Vladimír Vladimirovič není prezidentem feministického NGO. Není aktivistou transgenderových práv. Není žádným ombudsmanem dosazeným Spojenými národy, aby

vytvářel a dělal show se slajdy o zelené energii. Je zvoleným lídrem Ruska – drsné, relativně chudé, vojensky silné země, jenž byla v posledních letech pravidelně zahanbována, okrádána a klamána. Jeho prací je ochránit výsady své země a její suverenitu v mezinárodním systému, který pracuje na erozi suverenity obecně, a zvláště na ruskou suverenitu nahlíží jako na hrozbu.

Podle amerických standardů je Putinův respekt k demokratickým procesům přinejlepším vrtošivý. Tvrdě vystoupil proti mírumilovným demonstracím. Političtí oponenti byli v průběhu jeho vlády zatýkáni a uvrženi do vězení. Někteří byli zavražděni – Anna Politkovská, křesťácká korespondentka v Čečensku, byla zavražděna ve svém bytě v Moskvě v roce 2006; Alexander Litviněnko, špión otrávený poloniem v roce 2010 v Londýně; aktivista Boris Němcov, zastřelený na mostě v Moskvě na začátku roku 2015. Přestože důkazy spojující Putinův vlastní okruh s těmito zabitými jsou nepřímé, zaslouží si podrobného prozkoumání.

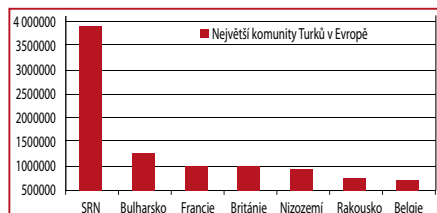
A přesto všechno, pokud bychom měli použít tradiční měřítko k porozumění lídrům, což zahrnuje obranu hranic a národní rozkvět, Putin by byl považován za čelního státníka naší doby. Kdo s ním může na světové scéně soupeřit? Snad pouze Recep Tayyip Erdoğan z Turecka.

Když se v zimě 1999–2000 Putin ujal moci, jeho země nebyla schopna vlastní obrany. Byla zbankrotovaná. Byla cupována na kusy svými novými kleptokratickými elitami se souhlasem svých starých imperiálních rivalů, Američanů. Putin to změnil.

Když se v zimě 1999–2000 Putin ujal moci, jeho země nebyla schopna vlastní obrany. Byla zbankrotovaná. Byla cupována na kusy svými novými kleptokratickými elitami se souhlasem svých starých imperiálních rivalů, Američanů. Putin to změnil. V prvním desetiletí tohoto století udělal to, co Kemal Atatürk ve dvacátých letech minulého století v Turecku. Z drobicího se impéria zachránil národní stát, dal mu soudržnost

KVĚTNOVÝ GRAF IVK

Turci v EU

Pramen: ČT24 13. 4. 2017

Institut Václava Klause o.p.s.

Šarecká 29
160 00 Praha 6
e-mail: office@institutvk.cz
www.institutvk.cz

IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024
Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 16. 5. 2017

* Autor je absolventem Harvardu. Jeho eseje, sloupky a recenze se objevují v *Claremont Review of Books*, *The Wall Street Journal*, *The New York Times Book Review*, *The Spectator* (Londýn), *The Financial Times* a v dalších časopisech. Je autorem knihy „*Reflections on Revolution in Europe: Immigration, Islam and the West*“ (2009) a pracuje na knize o Americe v letech po roce 1960. Následující text je adaptací jeho projevu předneseného 15. února 2017 na Hillsdale College ve Phoenixu v Arizoně. Z angličtiny přeložil Ivo Strejček. Mezititulky jsou redakční.

a smysl. Disciplinoval plutokraty své země. Restauroval její vojenskou sílu. A odmítnul, dokonce ještě otevřenější rétorikou, přijmout pro Rusko servilní roli v Američany prováděném světovém systému, který narýsovali cizí politikové a lídři byznysu. Jeho voliči mu přisuzují zásluhu na tom, že zachránil jejich zemi.

Proč jsou američtí intelektuálové takovými ideology, když mluví o „mezinárodním systému“? Pravděpodobně proto, že američtí intelektuálové takový systém sami vytvořili a protože předpokládají, že tu nikdy nebudou legitimní historické důvody, proč by se k němu měli politikové stavět opozičně. Odmítli takové důvody pro vzestup Rodrigo Duterteho na Filipínách. Učinili totéž s Donaldem Trumpem. A udělali to s Putinem. Naši početní politikové považují za samozřejmé, že když povstal z KGB, je proto ztělesněním zla, které je třeba vymýtit.

Zkrocení oligarchů

Putin nevyšel z ničeho. Rusové jej ne pouze tolerují, oni jej zbožňují. Nebo vás napadá jiný důvod, proč už vládne sedmáct let, pokud si vzpomenete, že v průběhu několika let po pádu komunismu se v Rusku propadla průměrná délka života pod tu v Bangladéši? Je to hanba, která padá na Borise Jelcina. Jelcinův bezhlavý oportunismus z něho v pozdních osmdesátých letech minulého století učinil nepostradatelného úhlavního nepřítele komunismu. Ale právě to z něho udělalo nevhodného zakladatele moderního státu.

**Putin nevyšel z ničeho.
Rusové jej ne pouze tolerují,
oni jej zbožňují.**

Alexandr Solženicyn, jehož texty o komunismu mu dávají jistý nárok být považován za největšího muže dvacátého století, věřil, že postkomunističtí lídři situaci v zemi ještě více zhoršili. V roce 2000 Solženicyn napsal: „Výsledkem Jelcinovy éry bylo, že všechny fundamentální sektory našeho politického, ekonomického, kulturního a morálního života byly zničeny a vydrancovány. Budeme pokračovat v loupení a destrukci Ruska do té doby, dokud nic nezbyde.“ To bylo v roce, kdy se Putin dostal k moci. On byl odpovědí na Solženicynovu otázku.

Jsou dvě věci, které Putin udělal tak, že stmelily loajalitu Solženicynovu a ostatních Rusů: zkroutil miliardáře, kteří zemi drancovali, a obnovil pozici Ruska v zahraničí. Podívejme se na to podrobněji.

Rusko si zachovává elementy kleptokracie založené na oligarchickém ovládnutí přírodních zdrojů. Ale nesmíme zapomenout, že Putin tuto kleptokracii zdědil. Nezaložil ji. Transfer ruských přírodních zdrojů do rukou komunistů spojených s KGB, kteří sami sebe nazývali byznysmeny, byl pro Rusko

tragickým okamžikem. A byl také zahanbujícím momentem pro Západ. Západní politologové poskytli této krádeži ideologické krytí, když jej prezentovali jako „přechod ke kapitalismu“. Západní korporace, včetně bank, poskytl financování.

**Jsou dvě věci, které Putin udělal tak,
že stmelily loajalitu Solženicynovu
a ostatních Rusů: zkroutil miliardáře,
kteří zemi drancovali, a obnovil
pozici Ruska v zahraničí.**

Toto mi dovoluje zdůraznit. Oligarchové, kteří za půl desetiletí po pádu komunismu v roce 1991 změnili Rusko v ozbrojenou plutokracii, sami sebe nazývali kapitalisty. Byli to ale většinou lidé vyšlechtění jako budoucí komunistická nomenklatura – lidé jako Boris Berezovský, Vladimír Gusinský a Michail Chodorkovský. To byli lidé, kteří chápali rozsah a původ státních příjmů a kteří ovládali privatizační programy. Měli přístup k západnímu financování a byli ochotni použít násilí a zastrašování. Převzali moc přesně tak, jak si to kdysi naplánovali, když ještě byli ve škole komunistických kádrů – nyní však jako vlastníci, ne jako byrokraté. A protože stát za komunismu vlastnil všechno, docela se jim to vyplatilo. Jelcinova vláda byla na úspěchu těchto miliardářů postavena, a naopak.

Chodorkovský se v nedávné době stal symbolem Putinovy vlády, protože jej Putin na deset let uvěznil. Chodorkovského soudní proces jistě nespĺňoval západní standardy, ale Chodorkovského privatizace patřily mezi ty nejobscennější ze všech. Ve své nejnovější Putinově biografii vypočítává Steven Lee Myers, dřívější korespondent New York Times v Moskvě, že Chodorkovský a jeho spřátelení investoři zaplatili v devadesátých letech minulého století za hlavní produkční část naftové společnosti Jukos 150 milionů dolarů, která byla v roce 2004 oceněna na zhruba 20 miliard dolarů. Jinými slovy ovládli podíl na základní komoditě Ruska – ropě – za méně než jedno procento její hodnoty. Putin po svém nástupu tyto lidi nazval „státem dosazenými miliardáři“. Viděl je jako kanál pro drancování Ruska a snažil se zachránit pro zemi to, co bylo předtím ukradeno. Viděl také, že Rusko potřebovalo získat zpět kontrolu nad ohromnými zásobami ropy a plynu, na nichž většina Evropy závisela, neboť to byla jediná geopolitická páka, která mu zbyla.

Posílení země v zahraničí

Další věcí, kterou Putin učinil, bylo obnovení zahraniční pozice země. Dostal se k moci deset let poté, kdy země utrpěla porážku v Afganistánu podobající se té naší ve Vietnamu. Následně po této prohře se nepodařilo zastavit krvavé islamistické povstání v Čečensku. A tím nejhorším ze všeho bylo

zahanbení Spojenými státy a NATO ve válce v Srbsku v roce 1999, když Clintonova administrativa podpořila nacionalistické a islamistické hnutí za nezávislost Kosova. Toto byla poslední válka, ve které Spojené státy bojovaly na stejné straně jako Usáma bin Ládín, a ve které využily příležitost jednat s Ruskem jako s obtížnou a druhořadou zemí, čímž mu ukázaly jeho ponížené místo v mezinárodním řádu. Putin se stal prezidentem půl roku poté, co byl Jelcin vmanévrován ke svolení, aby bylo Srbsko, spojenec Ruska, rozsekáno na kusy. Když se Putin ujal funkce, řekl: „Nebudeme tolerovat jakékoliv pokořování národní hrdosti Rusů, či jakoukoliv hrozbu celistvosti země.“ Degradace ruské pozice reprezentovaná srbskou válkou je tím, na co Putin nepřímo narážel, když proslule popsal kolaps Sovětského svazu jako „největší geopolitickou katastrofu století“. Toto prohlášení je často mylně chápáno a chybně vykládáno: on tím neměl na mysli jakoukoliv touhu vrátit se ke komunismu. Ale když Putin řekl, že obnoví sílu Ruska, myslel to tak. Odrazil vojenský postup islamistických jednotek v Čečensku a Dagestánu a přijal tvrdou linii v boji s terorismem – včetně rozhodu nevyjednávat s únosci rukojmí, dokonce ani tajně.

**Oligarchové, kteří za půl desetiletí
po pádu komunismu v roce 1991
změnili Rusko v ozbrojenou
plutokracii, sami sebe nazývali
kapitalisty.**

Jedno téma se táhne ruskou zahraniční politikou a hodně utváří její historii. Neexistuje žádná země, s výjimkou Izraele, která by měla nebezpečnější hranici s islámským světem. Mysleli bychom si, že právě tato skutečnost by mohla být primární optikou, skrze kterou nahlížet na ruské chování – a pro Západ dobrá pozice, jak se začít pokoušet vysvětlit ruské chování, jenž na první pohled nemá přirozenou logiku. A přesto se agitace proti Putinovi na Západě na nic takového vůbec nezaměřila. Nesoustředila se na ruskou intervenci proti ISIS ve válce v Sýrii, dokonce ani na přijetí Edwarda Snowdena, člověka na útěku, protože vynesl tajné informace amerických zpravodajských služeb.

Dvě epizody, které jsou mezi západními progresivisty zdrojem unisono vedeného vzteku na Putina, jsou obě pro svět triviálními tématy, ale zásadními pro svět progresivismu. K první události došlo v roce 2014, kdy se v Soči konaly olympijské hry, které byly prezentovány jako příležitost ekonomicky zničit Rusko. Většina světových lídrů navštívila hry bez problémů, od Marka Rutteho (Nizozemí) a Enrico Letty (Itálie), k Si Ťin-pchingovi (Čína) a Šinzo Abemu (Japonsko). Ale tři lídři – David Cameron z Británie, François Hollande z Francie a Ba-

rack Obama ze Spojených států – uvedli progresivisty ve svých vlastních zemích do stavu šílenství krátkým seznamem ruských *domácích* kauz. První se týkala uvězněného naftového magnáta Chodorkovského; Putin jej propustil před začátkem olympijských her. Druhá se týkala mladých žen, které samy sebe nazývaly Pussy Riot. Performační umělkyně, jež byly uvězněny za porušování ruských zákonů proti rouhání, když narušily bohoslužbu obscénním skandováním o Bohu (překlady se téměř nikdy v západních televizích neobjevily); Putin je také před olympiádou propustil. A třetí se týká zákona proti „takzvané gay propagandě“ a jeho článku 6.21, který je v americkém tisku popisován podivně. Přesnější popis toho, co zákon zakazuje, je podpora „netradičních sexuálních vztahů k dětem“. Tady by si snad někteří Američané mohli přát, aby Rusko nebralo náboženství nebo homosexualitu tak vážně, či být překvapeni faktem, že to jsou pro ruské prostředí tak vážná témata. Je zřejmé, že tu existuje cosi nevybalancovaného mezi převrácením těchto problémů v diplomatické incidenty a vytváření kvůli nim všech druhů hrozeb.

Diskreditace Putina

Druhou kampaní proti Putinovi byl pokus odcházející Obamovy administrativy vrhnout pochybnosti na legitimitu prezidentských voleb minulý listopad naznačováním, že ruská vláda je nějak „hackla“. Jde o výjimečnou epizodu v historii vyrábění názoru. Pochopitelně si nenárokuji jakoukoliv odbornost v kybernetické špiónáži, ale kdokoli, kdo četl veřejnou dokumentaci, na které prohlášení spočívá, najde pouze spekulace, argumenty úřední moci a pokusy dát tomu logiku soustavným omíláním dokola.

V polovině prosince se v New York Times objevil článek s názvem „Jak Moskva namí-

řila skvělou zbraň na americké volby“. Většina z tvrzení, která se v tomto textu objevují, pocházejí od nejmenovaných zdrojů administrativy a zaměstnanců CrowdStrike, firmy zabývající se kybernetickou bezpečností, která byla Demokraty najata k vyšetření hackerského útoku na počítač jejich Národního demokratického výboru (DNC). Byli citováni ti, kdo pracovali v tajném anti-hackerském výboru DNC, včetně předsedkyně strany Debbie Wassermanové Schultzové a právníka strany Michaela Sussmanna. Pak zpráva Národní zpravodajské rady, kterou vláda uvolnila v lednu, ukázala podstatu celého případu: více než polovina této zprávy byla věnována stížnostem na neobjektivitu a předpojatost Russia Today, ruské vládní mezinárodní televizní sítě.

Demokraté udělali všechno možné, aby Putina zdiskreditovali.

Znovu: nevíme, co zpravodajské služby vědí. Ale neexistují žádné veřejně dostupné důkazy, které by ospravedlnily volání arizonského senátora Johna McCaina, že Rusové provedli „válečný akt“. Pokud by tu byly, diskuse o těchto důkazech by pokračovaly i v Trumpově administrativě, ale protože již přestaly být užitečným politickým nástrojem, jednoduše se vypařily.

Jsou tu dva další smyšlené Putinovy skandály, které, jak se ukázalo, neexistovaly. V prosinci zveřejnil deník *Washington Post* černou listinu zpravodajských organizací, které publikovaly „nepravdivé zprávy“ ve službách Putina. Seznam se ukázal být kompilátem sestaveným pochybnou politickou aktivistickou skupinou s názvem PropOrNot, která sem umístila některé zdroje jenom proto, že jejich pohledy na daná témata se shodovaly s názory Russia Today. Obamova administrativa poté

v prosinci oznámila, že v elektrické rozvodné síti ve státě Vermont našla ruský počítačový kód, jenž melodramaticky nazvala „Grizzly Steppe“. Staly se z toho titulky na první stránky novin. Takzvaný ruský kód ale mohl být zakoupen komerčně a byl nalezen, podle jednoho z novinářů, „v jediném laptopu, který *nebyl připojen do elektrické sítě*“.

Laqueur poznamenal, „většina Rusů došla k poznání, že demokracii je to, co bylo v jejich zemi mezi lety 1990 a 2000, a to už nechtějí zažít.“

Demokraté udělali všechno možné, aby Putina zdiskreditovali. Proč? Skutečně existuje cosi jako *Zeitgeist*, nebo duch doby. Dané téma se stane vášní pro celé lidstvo a jistí lidé se stanou jeho symbolem. Například před půl stoletím byl *Zeitgeist* o osvobození z kolonialismu. Vzpomeňte na Martina Luthera Kinga. Když cestoval do Norska, aby si převzal Nobelovu cenu míru, zastavil se v Londýně, kde promluvil o apartheidu v Jižní Africe. K čemu mu to bylo? Prakticky: k ničemu. Symbolicky: ke všemu. Byla to příležitost vyjádřit se k morální otázce dne.

Dnes máme odlišný *Zeitgeist*. Dnes to jsou suverenita a sebeurčení, které rozpoutávají na Západě vášně. Příčiny pro to mají hodně co společného se způsobem, jakým byl na konci studené války ukončen konflikt mezi USA a Ruskem. Ano, v osmdesátých letech minulého století byly tyto dvě země velmocemi, ale současně se navzájem omezovaly. Aliance, které vedly, byly vzpurné. Po pádu Berlínské zdi se jejich osudy rozešly. Spojeným státům byla nabídnuta šance uspořádat pravidla světového systému, což přijaly s mimořádnou vehemencí. Rusku

NOVINKA

Kamil Janáček
Stanislava Janáčková
**Ekonomický
úpadek
Evropy**

Publikace č. 37/2017

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Institut Václava Klause nabízí knihu **Kamila Janáčka a Stanislavy Janáčkové „Ekonomický úpadek Evropy“** (2017). Autoři pozorují zastavení či zpomalení růstu produktivity, ztrátu tradičních rodinných hodnot, návyk na všeobjímající náruč státu a na život na dluh, přeregulovanost ekonomiky a navíc ztrátu schopnosti fiskální a měnové politiky pozitivně ovlivňovat hospodářský vývoj. Evropská unie nepřispívá k naší prosperitě, naopak je její hlavní překážkou. Má-li Evropská unie přežít, musí se podle autorů zásadně změnit.

120 stran, 100 Kč.

objednávky na: www.institutvk.cz

byla nabídnuta role takovému systému se podílet.

A právě to, jak protichůdné jsou tyto role, je vidět v ruském konfliktu na Ukrajině před dvěma lety. Podle oficiálního amerického hodnocení Rusko napadlo svého souseda po skvělé revoluci, která svrhla plutokracii. Rusko poté anektovalo ukrajinské námořní základny na Krymu. Podle ruského názoru byl demokraticky zvolený parlament svržen ozbrojeným povstáním podporovaným Spojenými státy. Aby zabránilo nepřátelskému NATO v založení jeho vlastní námořní základny v Černém moři, muselo z tohoto důvodu Rusko převzít Krym, který byl tak jako tak historickým ruským teritoriem. Oba tyto pohledy jsou naprosto správné. Jde pouze o to, že jedno slovo může znamenat něco jiného pro Američany, než čím je pro Rusy. Říkáme například, že Rusové nevěří v demokracii. Ale jak velký novinář a historik Walter Laqueur poznamenal, „většina Rusů došla k poznání, že demokracií je to, co bylo v jejich zemi mezi lety 1990 a 2000, a to už nechtějí zažít.“

Symbol národní sebeurčení

Myšlenka, se kterou bych rád zakončil, je tato: nedostaneme se nikam, pokud budeme předpokládat, že Putin vidí svět tak, jak jej vidíme my. Jeden z těch nezávislejších myslitelů o Rusku ve Washingtonu, D.C., je reaganovský kongresman z Kalifornie

Putin se stal symbolem národní suverenity v jejím boji s globalismem.

A ukazuje se, že je to největší bitva naší doby.

Dana Rohrabacher. Vzpomínám si, jak jsem jej před několika lety viděl spílat na večerí ve Washingtonu. Host odvedle mu totiž řekl, že by se měl stydět, protože Reagan by v otázce lidských práv idealisticky Putinovi vzdoroval. Rohrabacher nesouhlasil. Reaganův dar jako zahraničně-politického myslitele, řekl, nebyl jeho idealismus. Byla to jeho schopnost utřídit priority, vidět, co vytváří největší hrozbu. Dnešní největší hrozbou pro Spojené státy není Vladimír Putin.

Takže proč lidé přemýšlejí o Putinovi tak moc, jak tomu je? Protože se stal symbolem národního sebeurčení. Populističtí konzervativci na něho nahlíží způsobem, jakým progresivisté kdysi na Fidela Castra. Jako na postavu, která říká, že se nepodrobí světu, jenž jej obklopuje. Nemuseli jste být komunistou, abyste ocenili Castrův způsob, navzdory jeho excesům, kterým vytesal prostor pro autonomii své země.

A stejným způsobem si pro sebe získává sympatie Putinovo chování i u některých nepřátel Ruska. Těch, kteří cítí, že mezinárodní systém nenaplnuje jejich očekávání. Obecně řečeno, líbí-li se vám tento systém, budete považovat Vladimíra Putina za hrozbu. Pokud se vám nelíbí, budete s ním v mnohém sympatizovat. Putin se stal symbolem národní suverenity v jejím boji s globalismem. A ukazuje se, že je to největší bitva naší doby. Jak předvedly naše poslední volby, je to pravda dokonce i u nás.

Imprimis, březen 2017, Hillsdale College.

OTÁZKA IVK

Které opatření Sobotkovy vlády považujete za nejhorší?

Ivo Strejček
člen správní rady IVK

Za katastrofální chování Sobotkovy vlády a především premiéra Sobotky samotného považují jeho nedostatečnou obhajobu českých zájmů v Bruselu, na dílčích zasedáních Evropských rad a při jednání V4. Vzpomene si někdo, že by si mohl Bohuslava Sobotku spojit s obhajobou nějakého zásadního, silného – v Bruselu nekonformního postoje? Já ne. Sobotkova mizivá znalost angličtiny je sice významnou bariérou, která omezuje či dokonce znemožňuje vedení neformálních politických rozhovorů s ostatními státníky, ale v tom to není.

Premiér Sobotka věrně a důsledně plnil program „evropské socialistické internacionály“, ambice obhajovat české zájmy, jít proti Bruselu nebo Berlínu, nikdy nejevil. V evropských záležitostech byl ve vleku nekriticky proevropské agendy byrokrata pro evropské záležitosti Tomáše Prouzy, se kterým vždy zastával myšlenku příslušnosti ČR k „tvrdém jádru unie“. Pozice české vlády, určovaná jak Prouzou, tak proevropským Zaorálkem, sice vždy připravila pro Sobotku v Bruselu pohodlnou a nekonfliktní pozici, ten ovšem na Evropských radách působil chaoticky a vystačil si s opakovaním německých stanovisek Angely Merkelové.

Při papouškování „budoucí reformy EU po brexitu“ například přejal zcela německou tóninu, když tvrdil, že je třeba „postupovat v budování obrany a bezpečnosti EU nad rámec dnešního stavu“. Stejně silnou podporu vyslovil Sobotka i budování Bojových seskupení EU.

Ani ve formátu V4 nepatřil Sobotka k rozhodujícím hráčům. V době, kdy maďarský premiér Orbán prostřednictvím V4 prosazoval rozhodný postup proti nelegálním vlnám migrantů, patřil Sobotka k nejslabšímu a nejváhavějšímu článku V4. Jeho vystupování proti utečeneckým kvótám bylo spíše povinným echem k razantnějšímu vystupování jeho ministra vnitra Chovance.

Vzhledem k tomu, že hlavní ideový soubor dneška se vede na eurounijní úrovni, je nezbytné, aby premiér a členové jeho vlády byli v Bruselu rozhodní. A v této části politiky, podle mého názoru, premiér Sobotka selhal.

Aleš Michl
externí poradce ministra financí, ekonom fondu Quant

Ekonomicky nejhorší bylo, když jednou premiér po koaliční radě na Twitteru napsal: „Jsem velice rád, že po dnešním vyjádření koaličních stran má ČSSD šanci prosadit zastropování věku pro odchod do důchodu na 65 letech.“

Aniž by udělal nějakou reformu, pak umělé zastavení zvyšování důchodového věku při dosažení 65 let prohloubí vnitřní nerovnováhu systému – respektive rozsah nekrytých závazků u současných účastníků systému o cca 77,5% HDP, zhruba o 3,5 bilionu Kč. Pak se začaly jen tak k důchodu přiřazovat stovky, jen to svištělo.

Já bych dal důchodcům pořádnou penzi, ale nejdřív je třeba na to připravit systém. Udělal bych to takto: Základní důchod stejný pro všechny. Plus částka závislá na tom, kolik kdo do systému sociálního pojištění přispíval. Plus dobrovolný soukromý účet s pravidelnou investicí do jakéhokoliv fondu nebo produktu s licencí ČNB s daňovou výhodou pro lidi, případně i vašeho zaměstnavatele.

Miroslav Ševčík
děkan
Národohospodářské
fakulty VŠE

Je fascinující, jak se sama Sobotkova vláda hodnotí jako nejuspěšnější vláda posledních dvou dekád vývoje. Pominu-li skutečnost, že tato exekutiva nastoupila do období počínajícího ekonomického růstu, měřeno tempem růstu HDP, což určitě nebyla její zásluha, tak její byrokratická, regulatorní a administrativní opatření znepříjemnila život především osobám, které se ekonomicky starají sami o sebe. Za poslední tři roky

se zvýšila neuvěřitelným způsobem administrativní zátěž podnikatelských subjektů. Mezi chybná opatření Sobotkovy vlády patří kontrolní hlášení DPH a zavedení EET. To postihuje drobné živnostníky a podnikatele až tak absurdně, že i hlavní prosazovatel tohoto opatření chtěl zmírnit dopady na některé skupiny živnostníků, což už však Sobotka se svou company nedovolil.

Za zdánlivě nejabsurdnější rozhodnutí Sobotkovy vlády lze považovat její „dobrovolnou demisi“, o které rozhodl sám Sobotka bez svých spoluvládců a chvilkově je tak vystavil dokonce chaosu a stresu, co s nimi bude dál. Je však zřejmé, že podáním demise řešil předseda vlády Sobotka své předchozí chybné kroky spojené s útoky na svého místopředsedu vlády a ministra financí Andreje Babiše. Kdyby Sobotka studoval více ekonomii a účetnictví, věděl by, že dosud známá obvinění Babiše jsou možná zajímavou informací pro politické odpůrce Babiše, ale s největší pravděpodobností nedostačující pro snížení zájmu voličů, kteří Babiše naopak preferují.

Sobotka se tak dostal do pasti a jeho demise, kdy sebou stáhl i celou vládu, byla jediným řešením, jak potopit svého místopředsedu vlády a ministra financí Andreje Babiše. Pokud však Sobotka s pomocí Chovance nevytáhne na veřejnost nové důkazy k údajným daňovým únikům Andreje Babiše, je to pak pro Bohuslava Sobotku labuť píseň jeho politické kariéry a stane se tak s největší pravděpodobností pomocníkem těch, kterým ve své funkci předsedy vlády tak vydatně „pomáhal“. Nelze však vyložit, že skončí ještě mnohem hůře.

Ladislav Jaki
člen správní rady IVK

Možná to pro leckoho není zákon s významným společenským dopadem, pro mne osobně je však zásadní, mimo jiné i kvůli jisté symbolice, kvůli svému principu. Mluvím o zákonu, jímž se přikazuje obchodům mít zavřeno o některých svátečních dnech. A to vybraným obchodům, těm s prodejní plochou přes 200 metrů čtverečních.

Jde o stejný princip jako u mnoha jiných regulačních zákonů. Dva lidé spolu svobodně uzavřou vzájemně výhodnou transakci a kdosi třetí jim to zakáže, protože je moudřejší a ví, co je v jejich zájmu. Ví to prý lépe, než oni sami.

Jaká asi mysl vede k takovým úvahám. Jaká strašlivá zpupnost a nadřazenost vede zákonodárce k tomu, aby se cítili oprávněni nutit lidi ke štěstí prostřednictvím zákazů. K takovému štěstí, které hloupý lid bez zákazů neumí sám ocenit.

Absurditu přístupu dnešních regulátorů demonstruje i způsob vymezení obchod-

ních subjektů, na které zákaz dopadl. Proč zrovna nad 200 metrů čtverečních? Nabízím následující úvahu. Proč by se naopak neměly povinně zavírat obchody pod 200 metrů čtverečních? V nich je přece nižší efektivita, nižší produktivita práce, na jednotkový objem tržby tam nutně potřebují více zaměstnanců, kteří tak nemohou pocítit dobro nuceného volna! Na jednotkový objem tržby menší obchody spotřebují nepochybně více nákladů, více energií, více zatíží životní prostředí, zaberou více místa oproti těm větším, které přece vznikají právě kvůli úsporám.

Takový výběr by měl přinejmenším stejně oprávněnou logiku jako selekce, kterou udělali naši zákonodárci! A možná by někdo přišel s úplně jiným klíčem. Z toho plyne naprostá nahodilost, voluntarismus a samoúčelnost současného a vlastně jakéhokoli jiného vymezení subjektů, kterým zakáže zákon mít otevřeno.

Pokud někdo z rodinných, náboženských či jiných důvodů nechce o vybraných svátcích pracovat či nakupovat, nikdo ho k tomu nenutí, může se rozhodnout podle svého. Vnučovat milionům lidí vlastní životní styl ale není nic jiného než zločinec.

Martin Slaný
Institut Václava Klause
a VŠE

Opatření, která byla přijata v duchu socialistické víry ve všemocnost a všespasitelnost státních zásahů a regulací a která měla negativní dopad na ekonomiku a obecně snížila naši svobodu, stihla vláda za své funkční období zavést mnoho. Za oblast, ve které napáchala nejvíce škod, považují státní správu – zejména díky zákonu o státní službě (tzv. služební zákon) a enormně navýšenému počtu státních zaměstnanců.

Pod vše ospravedlňující rouškou protikorupčního boje vznikl zákon, který zakonzervoval naši státní správu a zničil naději na jakoukoli její opravdovou reformu. Tu nutně potřebuje. Všeomnohé studie a žebříčky OECD a dalších institucí léta upozorňují, že právě rigidita státní správy a její nefunkčnost je výraznou překážkou pro naši ekonomiku. Vláda, jako u mnoha dalších zákonů, svou laxností, nepromyšleností a nekonzistencí podlehla (ne)vládním organizacím a vytvořila paskvil, který přinese škody na mnoho dalších let, který má negativní dopad na veřejné finance a veřejný sektor, a co je nejpodstatnější, ničí samotnou podstatu politické demokracie, podstatu politického rozhodování. Je to další krok k outsourcingu správy veřejných věcí do soukromého sektoru, resp. do rukou nátlakových skupin.

Během Sobotkovy vlády došlo rovněž k bezprecedentnímu růstu počtu státních zaměstnanců. Zatímco do roku 2013 se jejich počet

snížoval, od nástupu této vlády se jejich počet zvýšil o vysokých 31 tisíc (!), na 445 tisíc (dle návrhu státního rozpočtu na rok 2017). Vzrostly výrazně i výdaje na státní zaměstnance. Objem jejich platů a odměn vzrostl ze 132,5 mld. na v letošním roce plánovaných 162 mld. (což je asi 12,5 všech rozpočtových výdajů), tedy téměř o 30 mld. korun. Tyto kvazi-mandatorní rozpočtové výdaje nadále zužují jakýkoli manévrovací prostor vlády. Nerostl jen vládou zmiňovaný počet učitelů či policistů, ale výrazně extenduje počet úředníků ministerstev a jejich úřadů (zejména MPSV) a dalších složek státu (zejména finanční a celní správy). Nárůst výdajů způsobily i vyšší platy ve státním sektoru než mzdy zaměstnanců v soukromém sektoru. Průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře vzrostly (zatím) během této vlády o 15% na 31 500 Kč, zatímco v podnikatelské sféře vzrostly o 10% na 28 800 Kč.

Větší počet státních zaměstnanců z nemalé části zakonzervovaných služebním zákonem napáchal velké škody, které se jen těžko podaří odstranit jakékoli následující vládě.

Hana Lipovská
Masarykova univerzita,
analytička IVK

Charakteristickým rysem celého období Sobotkovy vlády je otevřený příklon k Evropské unii pod taktovkou Německa. Zásadní změny směru české politiky vůči EU, a tím i svého zdaleka nejhoršího aktu, se Sobotkova vláda dopustila již na prvním zasedání 29. ledna 2014. Tehdejší ministr bez portfeje Jiří Dientsbier prosadil mezi priority „symbolické stažení požadavku na sjednání výjimky z Listiny základních práv EU“.

Takzvanou českou výjimkou přitom prezident Václav Klaus v roce 2009 podmínil svůj vynucený podpis Lisabonské smlouvy. Listina základních práv EU dala Soudnímu dvoru pravomoc posuzovat právní předpisy členských států a nadřadila jej tak národním soudům. Prezident Klaus v říjnu 2009 zdůvodňoval nutnost sjednání výjimky mimo jiné hrozbou uplatnění majetkových požadavků osob vysídlených po druhé světové válce právě u Soudního dvora EU.

Na zasedání 19. února 2014 (první po získání důvěry) přijala Sobotkova vláda Usnesení č. 115/14 o rozhodnutí dále nepokračovat ve sjednávání Protokolu o uplatňování Listiny základních práv Evropské unie v České republice. O den později proto mohl jet premiér Sobotka na svou první bruselskou návštěvu jako poslušný vazal s darem, který byl tehdejšími předsedou Evropského parlamentu Martinem Schulzem rozhodně oceněn. „Lisabonská zrada“, jíž se dopustila vláda zvolená českými občany, byla dokonána na zasedání Rady EU. Ta požadavek na sjednání české výjimky oficiálně stáhla

13. 5. 2014 za přítomnosti ministra zahraničí Lubomíra Zaorálka.

Od svého prvního zasedání tak Sobotkova (jen stěžejí lze napsat „česká“) vláda jednoznačně signalizovala, že nechce být vládou suverénní České republiky, nýbrž vládou poslušnou nadnárodnímu unijnímu právu. Důsledky tohoto pokořujícího rozhodnutí pozorujeme již dnes.

Dušan Šrámek
Česká justice

Sobotkova vláda se jednou historicky zapíše jako ta, která brutálně převala polistopadový vývoj a nastartovala jej zpět k drastickému omezování všech občanských svobod, ke státnímu špiclování, udavačství, k likvidaci všech možných spontánních lidských aktivit. Je skutečně obtížné určit, který ze zákonů je nejhorší, který ubral z onoho prostoru svobody nejvíce. Sama o sobě by žádná z těchto norem neměla takový dosah – smrtelný je především koktejl, který vláda namíchala, a který se dramaticky dotkne určitých specifických druhů podnikání.

Taktový koktejl namíchala vláda v sektoru restauračních služeb spojením tří zákonů – o elektronické evidenci služeb, kontrolními hlášeními a zákazem kouření. EET přineslo dramatické zvýšení nákladů na pořízení, provoz a údržbu celého systému. Jistě je skutečností, že řada majitelů restauračních zařízení krátí tržby. K narovnání konkurenčního prostředí však nevede cesta plošného zatížení všech živnostníků. Trh je už léta ustálen, a není problém pro jednotlivé finanční úřady srovnat výnosy jednotlivých srovnatelných provozoven, a zaměřit se na ty, které vybočují z průměru.

Stejně tak neadekvátním opatřením jsou kontrolní hlášení, zvláště ve spojení s drastickými pokutami, které může finanční správa vyměřit i za sebemenší, jenom formální prohřešky. U malých živnostníků, kteří žijí „z ruky do huby“ tak může být taková pokuta vysloveně likvidační. V neposlední řadě pak lze zmínit protikuřácký zákon, který onen smrtící koktejl uzavírá. I kvůli oběma zmíněným opatřením riskují majitelé pohostinství výpadek příjmů. Nicméně jedno smutné pozitivum tato nesvatá trojice přinesla. Po celé republice nyní vznikají různé soukromé kluby, společenská sdružení, která se zcela vymykají státní kontrole. Ukazuje se tak, že pokud míra regulace překročí jistou akceptovatelnou mez, postižené subjekty zvolí cestu mimo legální ekonomiku. Trh prostě funguje – vládě navzdory.

Tomáš Břicháček
právník

Nejvíce mě trápí progresivně-levicová opatření či iniciativy v oblasti sociální politiky, které jsou (by byly) dalšími příspěvky k rozkladu rodiny a celé společnosti. Mám na mysli návrhy typu placení výživného státem za neplatiče, umělé oplodnění „single“ žen, usnadnění adopcí dětí homosexuály apod., ani nemluvě o „genderových“ výstředcích bývalého ministra Dienstbiera. V rámci EU je to změna pozice ČR k návrhu směrnice o kvótách na zastoupení žen ve vedení kotovaných akciových společností a k návrhu tzv. Špidlovy antidiskriminační směrnice – obojí nyní ČR podporuje. Konečně jde o podpis Istanbulské úmluvy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí, která je nebezpečným výronem genderové ideologie a nástrojem jejího šíření. Naštěstí ne

všechny tyto návrhy – na úrovni ČR i EU – se podařilo prosadit.

Petr Hampel
sociolog

Od roku 1948 neměly české země vládu, která by toho udělala tolik pro potlačení svobody projevu jako Sobotkova vláda. Ani husákovská normalizace neznamena tak příkrý obrat. Stačí připomenout pár nejvýraznějších projevů. Legislativní změny, z nichž nejvýraznější je pokus zavést trestný čin „hanobení životního stylu“. Intenzivní snahy o potlačování svobodného diskuse v prostředí sociálních sítí, včetně vytváření specializovaných fízlovských organizací jako Hate Free Culture a Centrum hybridních hrozeb. Ministr spravedlnosti otevřeně volá po soudních procesech s lidmi, kteří kritizují vládu.

Ministr vnitra zaostává jen nepatrně a volá po tom, aby policisté a úředníci operativně určovali hranice svobody projevu (jako by to nebyla role soudů). Úřady a dokonce i tajné služby bojují proti „zesměšňování islámu“. Svoboda projevu na univerzitách je postupně omezována, základní a střední školy se stávají místem jednostranné politické propagandy. Během stejných čtyř let došlo i k výraznému posunu ve fungování tzv. veřejnoprávních médií, která už řadu let fungují stranicky, nicméně v poslední době otevřeně praktikují cenzuru informací i názorů.

Likvidace svobody projevu je kořenem nejruznějších dalších problémů. Pokud není možné svobodně diskutovat, budou nejspíš prosazena špatná řešení, budou podceněna rizika a nebude možné čelit agresivním nátlakovým skupinám. ■

Skleněná nuda – úpadek pražské architektury

Milan Knížák
výtvarník

Nevím, kdo je vinen – zda investoři, projektanti nebo úředníci. Ale to, co se v Praze staví, je velká ostuda a především projev tvůrčí impotence.

Začalo to hned po tzv. „sametové revoluci“, kdy se rychle zaplňovaly proluky. Například Myslbek Na Příkopě, který vypadá jako německé obchodní domy ze sedmdesátých let. Nejhorší však je současná záplava skleněných staveb, které se mezi kamenné nenosí omítnuté domy pražských ulic vůbec nehodí.

Když jsem přišel do Florentina (Na Florenci), kde kdysi stával ošklivý dům Rudého práva, našel jsem stejně cizí, nevábny a nudný dům, který by mohl stát v Tokiu, Moskvě, Dubaji nebo New Yorku. Když jsem vešel do jeho dvorany, necítil jsem se jako Pražák.

Právě se bourá „normální barák“ na rohu Opletalovy ulice a Václavského náměstí, jako se před nedávnem zbouraly normální domy ve vnitrobloku pod ním, aby tam vyrostl další skleněný komplex.

Světová nuda se dere do Prahy a architekti hovoří o tom, jak je třeba být současný a aktuální. Podobné žvásty jen zastírají jejich neschopnost vzepřít se světové skleněné módě. Citlivost k vlastním dějinám, vlastnímu prostředí, vlastní tradici, se dnes nenosí. Respektování kultur neznamená jejich unifikaci. Svět nepotřebuje jeden při-

běh, ale mnoho různých, které dohromady složí bohatý obraz a ne nudné a impotentní klišé, které je synonymem kýče.

Bydlím vedle novodobé pražské ikony, tzv. Tančícího domu, který však netančí, spíše kulhá. Čím víc kolem něho chodím, tím víc si uvědomuji jeho ošklivost, nefunkčnost a hlavně trapnost. Údajně je nejfotografovanější stavbou v Praze, což neilustruje jeho kvalitu, ale pokleslost publika.

„Kulhavý dům“ je dnes na obtíž. Majitelé neví, co s ním, nevyhovoval na kanceláře, na byty už vůbec ne. Dnes je využíván k výstavám, ale to je náhradní a nevýdělečné řešení. Jeho pokroucené sloupy ukrájí z Jiráskova náměstí, masivní kulaté podstavce jsou jenom maskou, uvnitř se skrývá jen 20 cm roura. Nejpokleslejší je esteticky trapné hnízdo na střeše. ▶

Sám Gehryho návrh je hloupý, spíš nijaký a to, co s domem udělal arch. Milunič je katastrofa. Od Tančího domu stačí vyjít kousek nahoru Resslerovou ulicí na roh Karlova náměstí, kde stojí jedna z nejostřívanějších pražských novostaveb. Mohl bych pokračovat dál a dál, poněvadž příkladů v Praze je mnoho, ale hledejte je sami.

Naše hlavní město mělo velké štěstí. V devatenáctém století bylo provincií, a proto jim nebyly proráženy velké bulváry, jako se to stalo v hlavních městech Evropy (Londýn, Paříž, Berlín, Vídeň).

Obě světové války se dotkly Prahy jen málo a tak přes asanační snahy na přelomu 19.–20. století zůstala barokním městem

na středověkém půdorysu. Toto nesmírné, ale křehké dědictví, současná výstavba devastuje. Obávám se, že nebude dlouho trvat a Praha se stane jedním z nudných měst, kterých je na světě mnoho jen s drobnou historickou oázu uprostřed. Vinni jsou všichni. Nejen ti, které jsem uvedl nahoře, tedy architekti, investoři, úředníci, ale i všichni nevyšší.

Erdoganovo referendum a turecká demokracie

Jiří Weigl
výkonný ředitel IVK

Po vítězství tureckého prezidenta Erdogana v referendu, které v Turecku zavádí prezidentský systém, se světová i česká média zaplnila lamentacemi o osudu tamní demokracie. Skoro to vypadá, že Turci dlouhá desetiletí vyrůstali v tradici téměř anglosaské demokracie, úzkostlivé dělby moci a plně nezávislosti všech možných nezávislých úřadů a teď najednou jim léty zažitými tyto vymoženosti zlý diktátor Erdogan bere.

Ona slavná Atatürkova sekulární Turecká republika, o níž naše média ráda hovoří, totiž byla vojenskou diktaturou, v poválečném období zastřenu formálním parlamentarismem a střídáním vlád.

To je ovšem lež jako věž. Tvůrcem té skutečné, současné a svou kvalitou všelijaké demokracie v Turecku je právě tento zlo-pověstný Erdogan. Ona slavná Atatürkova sekulární Turecká republika, o níž naše média ráda hovoří, totiž byla vojenskou diktaturou, v poválečném období zastřenu formálním parlamentarismem a střídáním vlád. Rozhodující slovo však měli stále generálové, kteří – pokud se jim vládnutí nastrčených civilních vlád přestalo líbit – neváhali provést vojenský převrat nebo prostě sesadit nepohodlné politiky. Na nějaká lidská práva a respekt k menšinám se při tom moc nehrálo. V době studené války to ovšem nikomu nevadilo – Turecko je strategicky nesmírně významná země s druhou největší armádou v rámci NATO. Nedostatky turecké kvazidemokracie se však ukázaly velmi užitečným argumentem pro zchlazování tureckého nadšení pro vstup do EU celých posledních čtyřicet let.

Vše se začalo měnit až po roce 2003, kdy se po vítězství své umírněné islamistické strany AKP stal premiérem země bývalý úspěšný istanbulský starosta Erdogan. To jemu se podařilo zbavit armádu určujícího vlivu na politiku, přiblížit praxi tureckého

vládnutí evropským standardům a především zahájit nesmírně úspěšnou éru ekonomického rozvoje. Ten nebyl omezen jenom na tradiční přímořská hospodářská centra, ale dokázal zlepšit životní podmínky i milionům obyvatel tradičně zaostalého vnitrozemí. Odtud pramení Erdoganova politická síla a popularita v turecké veřejnosti.

Pochopil rovněž, že pouhé napodobování Západu ke skutečné prosperitě a stabilitě nestačí, že dlouhodobě úspěšnou budoucnost nelze zakládat na atatürkovském odmítání a potlačování vlastních kulturních tradic. Dlouho sloužil Erdogan za příklad osvíceného státníka, který dokázal spojit islámskou tradici s moderním rozvojem.

Referendum tak znamená pouze to, že demokratický reformátor přehodnocuje pod vlivem svých politických zkušeností své původní kroky, neboť vidí, že vnucovaný evropský politický systém znamená pro něho v tureckém prostředí výrazná rizika. Téměř osmdesátimilionová země velkých sociálních, etnických i náboženských rozdílu postarádající tradice skutečné demokracie, ležící navíc v nesmírně výbušném a strategicky významném regionu, kde se střetávají zájmy velmocí, nemůže obstát bez silné a stabilní vlády. Navíc přístup byvalých velkých vzorů a spojenců USA a EU přinesl v obamovské éře Erdoganovi pouze velké rozčarování. Za aktivní podporu jejich podivných manévřů na Blízkém východě, které vešly do dějin pod názvem „arabské jaro“, se mu dostalo příležitosti přihlížet truchlivému osudu odkopnutých věrných spojenců Západu Mubáraka, Bin Alího a dalších, aby sám jenom horko těžko odvrátil přípravu „barevné revoluce“ proti jemu samotnému při demonstracích na istanbulském náměstí Taksim. Prozápádní angažmá v syrském a iráckém konfliktu přineslo Turecku hrozbu vojenského střetu s Ruskem a eskalaci kurdského problému ohrožujícího územní integritu Turecka.

Erdogan byl a je aktivním klíčovým spolupracovníkem západních velmocí v další velké a podivné politické hře současnosti – migrační krizi. Je evidentní, že bez úzké koordinace Turecka s velmocemi by se migrační vlna z Turecka do Evropy ani nedala do pohybu, ani následně nezastavila. Příslib bezvizového styku Turecku ze strany EU jasně ukazuje, že migrace jako taková pro ty, kteří řídí evropskou

politiku, problém nepředstavuje. Taktickým a dočasným problémem je pro ně odpor veřejnosti jejich zemí vůči neomezenému dovozu orientálních kolonistů. Proto dohody s Tureckem.

Bez úzké koordinace Turecka s velmocemi by se migrační vlna z Turecka do Evropy ani nedala do pohybu, ani následně nezastavila.

A poté přišel loni v létě pokus o převrat, z něhož prezident viní na Západě zakořeněné gülenistické muslimské hnutí. Současná pozice Erdogana a jeho snaha o maximální posílení vlastní pozice má proto logický vývoj i jasné příčiny. Turecký prezident po všech těchto peripetiích ztratil důvěru v západní spojence a jejich skutečné záměry. Nechce hrát roli mouřenína, který splní úkol a může odejít. Navíc přitažlivost evropského vzoru a EU je ta tam. Turecko po čtrnácti letech Erdoganovy vlády je regionální politická, vojenská a především hospodářská velmoc, jejíž vliv trvale sílí a roste. Jak ostrý je to protiklad s fatálním úpadkem jeho tradičního rivala – Řecka, které 36 let členství v EU přivedlo na samé dno. Turci již chápou, že členství ve stagnující Unii jim nic dobrého přinést nemůže.

Lze říci, že zdiskreditován je i samotný západní model společnosti, která se potácí v pocitech nedůvěry sama v sebe, pokrytectví a dekadenci. Dnešní Turecko nemá pocit jako před sto lety, že se má ke svým tradicím otočit zády a slepě imitovat cizí dovezené vzory. Legitimita silného vládce je v tradici orientální společnosti daleko přirozenější než umělé antagonismy slabých institucí parlamentního systému, stejně jako potlačování politických protivníků autoritativní státní mocí odpovídá poměrům více než nadvláda všemocných ze zahraničí řízených neziskových organizací a potlačování jejich odpůrců, což je současný politický trend vnucovaný ze Západu.

Krátce řečeno, v Turecku se referendem nic strašného nestalo. Demokracii Turkům Erdogan dal, teď její podobu posouvá, možná podle amerického vzoru či někam jinam, ale to zatím nikdo s určitostí říci nemůže. Lamentace proto nejsou na místě.

*Politický komentář IVK č. 51.
Publikováno na Echo24.cz
dne 19. dubna 2017.*

ZÁPIS Z DESÁTÝCH ROZMLUV NA HANSPAULCE

Zahraníční politika a EU

Ve středu 26. dubna 2017 se v hanspaulském záměčku, sídle IVK, uskutečnily již desáté Rozmluvy, tato neveřejná, velikostí největší místnosti na záměčku limitovaná akce. Jsou to skutečné rozmluvy bez předem připravených referátů. Tématem bylo – podle pozvánky – „*Na co si dát v evropské politice po německých volbách pozor v období našich volebních a povolebních nejistot – jaké jsou naše zájmy?*“. Rozmluv se zúčastnilo dvacet účastníků – teoretiků, bývalých politiků, velvyslanců bývalých i současných, jen tři v dnešní době aktivních politiků.

Obáváme se změn po německých, francouzských, ale i našich volbách a nebezpečného vakua, které po nich může vzniknout. Obáváme se, že zejména německá politika může – s využitím slabosti dalších evropských hráčů – tohoto vakua využít k dalším radikálním krokům k „utáhnutí šroubů“ evropské integrace a k urychlenému vytvoření německé Evropy.

Důvodem by to mělo být k zásadnímu zamýšlení právě u nás, v České republice, kde dlouhodobé koncepční zahraničně-politické uvažování více méně absentuje. V diskusi bylo zdůrazněno, že je naše zahraniční politika tradičně pasivní odvozeninou (či derivací) politiky domácí, že většinou není aktivně formulována a že politické strany ve svých volebních programech a volebních kampaních nechtějí zahraničně-politickými stanovisky ztrácet politické body. U nás vždy převažovala pohodlná politika přitakávání – v minulosti přitakávání směrem na Východ, v listopadové éře směrem na Západ. Českým politikům se vždy zdálo, že to je to nejvhodnější postoj. Na Rozmluvách bylo řadou řečníků zdůrazněno, že tento konformismus se nám do budoucna nemusí vyplatit a že by nás – bohužel u nás dlouhodobě chybějící – pud sebezáchovy měl vést k politice aktivní.

V souladu s dlouhodobým postojem IVK bylo zdůrazňováno, že Evropská unie už pro nás není zahraničím, že chování se k EU by nemělo být považováno za zahraniční politiku. Protože je to navýsost domácí téma, mělo by to být i součástí naší letošní volební kampaně. Toto téma se má před volbami vyhrotit, nikoliv ho nechat nevypointované v pozadí.

Část účastníků Rozmluv, zejména ti mladší nebo ti v politice kratší dobu působící, zdůrazňovali jistý posun v evropských diskusích. Připomínali, že je najednou možné a povolené být v Bruselu proti tomu či onomu, že se něco změnilo v chování nejen běžných lidí, ale i politiků, že se Evropa smiřuje s vícerychlostní EU, že už to připouští i kancléřka Merkelová, atd. Většina „starších“ účastníků Rozmluv to takto optimisticky nevidí. Pro mnohé z nich

se od evropských politických elit a od bruselských institucí žádná změna očekávat nedá. Převažoval skepticismus k možnosti reformu EU.

V podstatě bylo ohledně vývoje v EU odmítáno lákavé myšlenkové schéma „*reformy nebo zhroutil*“. Toto jsme většinou považovali za naivní postoj, byť pro někoho optimistický. Neočekáváme žádnou – jak někdo řekl – implozi či havárii systému, neočekáváme, že se EU-systém zhroutí sám. Vyjadřuje to přirovnání (jakkoliv kulhající) s érou komunismu. Bylo většinou zdůrazňováno, že nejsme v roce 1989 (ale ani 86, 87 či 88). Jsme spíše v roce 1967 a bezprostřední budoucností pro nás není rok 1991, ale 1975.

Na Rozmluvách zazněla řada tezí k jednotlivým státům či skupinám států v EU. Proto jen několik postřehů:

- využijme V4, hledejme eventuální společné zájmy, ale V4 nás nespasí, její zájmová heterogenita je příliš velká (do spolupráce států V4 nás spíše tlačí už celé čtvrtstoletí Západ, který ví, že se nikdy nedohodneme). I jistá lákavost pojmu střední Evropa není samozřejmá, tento pojem není zcela jasný, opakovaně bylo zdůrazněno, že tento pojem původně, před sto lety, byl součástí oficiální německé zahraniční politiky s podtextem, že vždy mělo jít o německou střední Evropu;

- změnila se i struktura EU. Dříve dominovaly země Německo, Francie a Velká Británie, dnes z toho zbylo jen Německo. Velmi nás pobavil výrok jednoho z účastníků, že „Francie je vyhnitý zub Evropy“;

- nejvíce se mluvílo o Německu. Německo je náš osud, pro nás je určující vztah k Německu, jsme satelitem Německa, hrozí, že Wehrmacht bude v novém evropském bezpečnostním uspořádání garantem naší bezpečnosti. Zněly i výroky jako: dominance Německa je neodvratitelná a je tak velká,

jaká nebyla už tisíc let. Německo bude tuto dominanci uplatňovat úplně jinak než v minulosti, pochopilo, že může nechat svou geopolitickou a ekonomickou sílu působit samu, že se sama prosadí – netriviálním faktem je skutečnost, že ekonomická váha Německa se v rámci EU rovná součtu váhy dvaceti jedna ekonomicky nejslabších členských států (to začíná vadit mnoha sousedům Německa, byly uvedeny příklady, jak to vadí např. Rakousku).

Máme obavu, že takto vážně si tyto otázky naše vláda, náš Parlament a naše jednotlivé politické strany nekladou. Nemohli jsme pominout ani zamýšlení nad tím, co by mělo být základem naší zahraniční politiky. Naším zájmem by mělo být: mít bezkonfliktní vztah k sousedům; mít stabilní odbytiště našich výrobků; udržet „národní společenství“, český stát, aby si nás nikdo „nerozebral“.

To vyžaduje hledat celonárodní shodu, což je jediná metoda, jak se bránit našemu tradičnímu defetismu. Byla připomenuta skandalizovaná schůzka tehdejšího prezidenta republiky v Lánech před vstupem do EU se zástupci všech parlamentních politických stran. Bez takového hledání celonárodní shody cesta vpřed není možná. Účastníci Rozmluv byli vesměs odpůrci účasti ČR v tzv. tvrdém jádru EU – za základní cíl bylo považováno zabránit po podzimních volbách sestavené české vládě usilovat o členství v tomto tvrdém jádru. Současně je třeba, abychom formulovali jakýsi plán B – politiku pro případ (velmi pravděpodobný) absence jakéhokoliv reformování EU.

Toto shrnutí debaty na Rozmluvách je „autorským“ textem, nikdo z účastníků nebyl nucen se pod něj spolupodepsat. Přesto tvrdím, že jsem nepoužil ani jedno jediné slovo, které by na Rozmluvách nezaznělo.

Václav Klaus, 27. dubna 2017.

Předplatné na rok 2017

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 660 Kč.

Studentské předplatné 330 Kč.

Noví předplatitelé dostanou všechny publikace vydané v první polovině roku.

predplatne@institutvk.cz